

150 PUBLICACIONS MANRESANES (1977 - 1987)

Eulàlia Torras i Oliveras

Qualsevol persona curiosa sent la necessitat d'estar informada sobre els diferents mitjans que utilitzen els diversos grups de la societat civil per expressar les seves inquietuds, opinions... o per promocionar-se. Aquest estudi sobre les publicacions que tenen com a origen la ciutat de Manresa és una cita obligatòria de lectura per a tot aquell que vulgui saber qui, quan i com ha publicat en aquesta ciutat els deu darrers anys. L'article posa en solfa una ingent quantitat de dades que fins ara no estaven recollides per complet i les analitza acuradament per donar-ne unes primeres conclusions. Felicitem des d'aquí a la jove guanyadora d'aquest Premi Lacetània 1987 i l'encoratgem a continuar treballant en aquest sentit.

Així és, tot i que pugui resultar sorprenent, aquest és el nombre de publicacions amb un caràcter més o menys periòdic que hem pogut recensar a la nostra ciutat en els darrers deu anys. De fet, qualsevol lector una mica atent al que s'esdevé al seu voltant, pot recordar sense cap esforç almenys una vintena de publicacions que li han passat alguna vegada per les mans.

Us proposem, doncs, que féu treballar una mica la vostra memòria i comproveu quantes publicacions coneixeu de les llistes següents. Cal que tingueu en compte que els butlletins informatius (o similars) consten sota el nom de l'entitat, grup, associació, etc, de la qual depenen; en la segona llista apareixen només les publicacions amb un nom propi.

Davant la possibilitat que no hàgiu trobat alguna de les vint (o més...) publicacions que coneixíeu es fan ara necessàries certes precisions. En primer lloc, aconseguir informació sobre uns mitjans de comunicació que es caracteritzen per

la inestabilitat i la manca de reconeixement públic és força difícil; per tant, haurem de tenir en compte que ens movem enmig d'aproximacions, ja que gairebé mai no podrem comptar amb dades fiables sobre tots els aspectes que ens interessarien.

En aquest sentit, comencem sense saber la dada bàsica: el nombre exacte de publicacions que

han existit durant els anys analitzats. Arribar a aquest primer objectiu demana, com a mínim, consultar totes i cadascuna de les entitats manresanes susceptibles de publicar almenys un butlletí, tasca que escapa de les nostres possibilitats tant per raons de temps com pel simple desconeixement de l'existència d'algunes d'elles. Caldria també poder considerar aquells

EL BOLET

Portaveu trimestral de l'Agrupació Manresana de Boletaires
"EL ROVELLO"

Local Social: Cra. de Vic, 103 - Ent. - Telf. 874 14 56

OCTUBRE - NOVENBRE - DESEMBRE 1988 - Nº 39 - Any X Dip. Legal: 8-32.989-80

EL TOTXO

BUTLLETÍ DE L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS SAGRADA FAMÍLIA - 2a. època - -núm. 37- Desembre-Gener 1989

LLISTA PER NOMS

«Acció franciscana» - *Fraternitat Franciscana Seglar*
 «Acta» - *Institució Catalana d'Història Natural*
 «AGDOS»
 «Aires de Catalunya» - *Agrupació Cultural del Bages*
 «Albada» - *Institut Pius Font i Quer*
 «Al carrer» - *Partit dels Socialistes de Catalunya*
 «Amunt germans» - *Obra d'exercicis parroquials*
 «Antena» - *Iglesia Evangélica Bautista de Manresa*
 «Aplec de treballs» - *Amics de la història i l'arqueologia*
 «Ara i aquí» - *Escola Joviat*
 «Les arrels» - *Col·legi de doctors i llicenciats del Bages*
 «Aura» - *Institut Lluís de Peguera*
 «Barri» - *Associació de veïns de les Escodines*
 «El barri antic» - *Associació de veïns del Barri Antic*
 «Bibliografia històrica manresana» - *Arxiu històric*
 «El bolet» - *Associació manresana de boletaires «El rovelló»*
 «Boletín» - *Associació de veïns de la Font dels Capellans*
 «Boletín de infor. adm.» - *Gest. Torrentsgenerós-Puigdellívol/Arderiu*
 «Boletín de informació de comerç exterior»
 «Bulletin» - *Institut Français*
 «Bul·letí d'informació agrària» - *Banca Catalana*
 «Cantil» - *Centre d'Estudis Geològics Valentí Masachs*
 «Cartellera municipal» - *Ajuntament de Manresa*
 «Cendra» - *Estant Escodines*
 «Circular» - *Centre d'Estudis del Bages*
 «El confidencial» - *Aplec de mestres del Bages*
 «La corxera tafanera» - *Conservatori Municipal de Música*
 «Crònica de Manresa»
 «Cròniques» - *Orfeó Manresà*

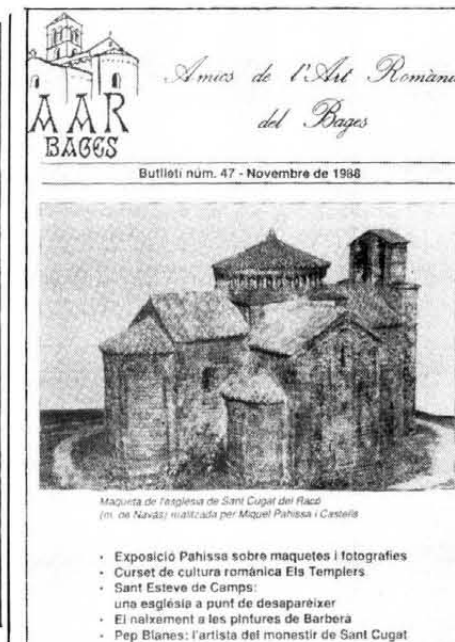
«Cultura» - *Ajuntament de Manresa*
 «Deix» - *Associació de personal de la Caixa d'Estalvis de Manresa*
 «Des de dintre» - *Col·legi Sant Francesc*
 «Diaclassi» - *Institut Pius Font i Quer*
 «Dovella» - *Associació Cultural Dovella*
 «Eina del monitor» - *Associació de monitors del Bages (AMEB)*
 «Endavant» - *Fraternitat Cristiana de Malalts*
 «Espetec» - *Moviment de Defensa de la Terra (MDT)*
 «Espurna» - *Institut Lluís de Peguera*
 «L'esquellot» - *Associació de veïns Bda. Saldes i Plaça Catalunya*
 «Faig»
 «La font» - *Associació de veïns de la Font dels Capellans*
 «Les fonts» - *Col·legi de doctors i llicenciats del Bages*
 «El full de color» - *Institut Politècnic*
 «El full del dimecres» - *Institut Politècnic d'FP*
 «Full informatiu» - *Associació de veïns de la Cra. de Santpedor*
 «Fulls d'alzina» - *Col·lectiu ecologista l'Alzina*
 «Handbol» - *Club Handbol Manresa*
 «Hores d'art» - *Orfeó Manresà*
 «Limpieza informe» - *Revitec*
 «Llamborda»
 «Manifest» - *Partit Socialista d'Alliberament Nacional*
 «Manre.SA»
 «Martell» - *Partit Socialista Unificat de Catalunya*
 «Mirador» - *Comissió Divina Pastora*
 «Miscel·lània d'Estudis Bagencs» - *Centre d'Estudis del Bages*
 «El musical»
 «Narinant...?» - *Coordinadora del Bages per la Pau i el Desarmament*
 «La nostra veu» - *Associació de veïns Bda. Cots, El Guix i Pujada Roja*
 «Nosaltres» - *Institut polític d'FP*
 «Notícies» - *Associació de personal de la Caixa d'Estalvis de Manresa*

«Oliana» - *Forces hidrolèctriques del Segre*
 «El papel de la merienda»
 «Paperot» - *Col·legi La Salle*
 «PAX» - *Parròquia de la Seu*
 «Petit Manresà»
 «La plaça» - *Ajuntament de Manresa*
 «Portaveu» - *Centre Excursionista Montserrat*
 «El Pou de la gallina»
 «PSUC informa» - *Partit Socialista Unificat de Catalunya*
 «Publi-Man»
 «Quaderns de taller»
 «Ressò» - *Agrupament escolta Antoni Gaudí*
 «Rosa dels vents» - *Escola Joviat*
 «El sac» - *Sots-demarcació Manresa dels Minyons Esc. i Guies S. Jordi*
 «La Salle» - *Col·legi La Salle*
 «El saltiró» - *Colla sardanista «Dintre el bosc»*
 «Tombarella» - *Aplec de mestres del Bages*
 «Tot de tot» - *Col·legi La Salle*
 «El totxet» - *Associació de veïns de la Sgda. Família*
 «El totxo» - *Associació de veïns de la Sgda. Família*
 «El trapella escodinaire» - *Associació de veïns de les Escodines*
 «Txani»
 «Valldaura» - *Parròquia de Santa Maria de Valldaura*
 «La veu» - *Associació de veïns de la Cra. de Santpedor*
 «La veu» - *Associació de veïns de Valldaura*
 «La veu del Nàstic» - *Club Gimnàstic Manresa*
 «La voz de la Balconada» - *Associació de veïns de la Balconada*
 «Xaragall» - *Centre d'Estudis Geològics Valentí Masachs*
 «Xerriol» - *Escola Flama*
 «Xivarri» - *Moviment Júnior de Crist Rei*

UN AMOR IMPOSIBLE P. 2
 PERILL AUTOSTA P. 3-4
 MANRESA 1981 P. 5

Full Informatiu
 De l'Associació de Veïns Vic-Remet
 Depòsit legal: B-27.819-1981
Bon Nadal
 i
Feliç Any Nou

Exposició Pahissa sobre maquetes i fotografies
 • Curset de cultura romànica Els Templers
 • Sant Esteve de Camps: una església a punt de desaparèixer
 • El naixement a les pintures de Barberà
 • Pep Blanes: l'artista del monestir de Sant Cugat

rents aspectes de la realitat social i cultural, i de la situació de la comunicació escrita a la nostra ciutat. Així doncs, aquest conjunt de revistes i butlletins ens poden apropar a aspectes tan interessants com la vitalitat de les associacions de diferents tipus o l'evolució de la situació qualitativa i quantitativa del català durant aquest anys; al mateix temps, ens informen sobre elles mateixes, és a dir, sobre la importància que té encara avui dia la premsa escrita com el mitjà de comunicació més comú i a l'abast de tothom, però també més formal; tot plegat, en un moment en què es comença a endevinar la influència dels avenços tecnològics en totes les situacions de comunicació i en què sembla que «la societat civil» i les relacions que la conformen també estan en procés de transformació.

EL PERQUÈ D'AQUESTES PUBLICACIONS

Només observant els llistats que us hem ofert es pot concloure que la majoria de publicacions sorgeixen com a vehicles de comunicació interna de les entitats manresanes, i tant sols en uns casos molt concrets es tracta d'un grup de persones la raó de ser del qual és la mateixa publicació. Aquesta apreciació és simplement numèrica, però ens caldrà també valorar la si-

grups que alguna vegada han decidit publicar una «revisteta», generalment de circulació molt reduïda i que, per raons òbvies, solen ser desconeguts.

En segon lloc, ens mancaran un seguit de dades amb les quals podríem realitzar l'estudi exhaustiu inicialment previst; en uns casos aquestes dades són pràcticament impossibles de conèixer (per exemple, el tiratge) i en d'altres només s'aconsegueixen si es disposa de tots els exemplars de la publicació (és el cas de la periodicitat real) o si es contacta amb els qui l'han tirada endavant (per saber els mitjans de distribució, entre d'altres qüestions). Aquestes tasques demanen molt temps i paciència, i sovint no s'arriba als resultats esperats. En tot cas, superen de bon tros les possibilitats del nostre treball, que, d'aquesta manera, quedarà reduït a

una aproximació en la qual no tindrien sentit els quadres ni les estadístiques massa precises. Caldrà entendre doncs, que parlarem sempre amb un relatiu marge d'error.

Fets els aclariments anteriors, el nostre sistema de treball ha consistit en acudir a biblioteques i a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa perquè és on s'acumulen una més gran quantitat de publicacions; a aquestes hem afegit les que coneixíem de manera personal. En canvi, hem descartat la idea d'establir contactes directes amb responsables de publicacions per una simple manca de temps material. Tot i que hem procurat evitar-ho, les publicacions de les quals tenim un bon coneixement reben potser més atenció que d'altres, igualment interessants, però més desconegudes. Pel que fa als llistats, hi hem inclòs totes les publicacions de les quals

tenim notícies, encara que en pocs casos no hàgim pogut comprovar el seu caràcter periòdic o altres dades. Hem preferit pecar per excés que per defecte.

Hem basat la nostra metodologia en la que proposa Jaume Guíllamet a *La premsa comarcal a Catalunya*, que també ens ha estat prou útil de cara a les conclusions. Hem consultat també obres com *La premsa de barris a Barcelona*, el

EL TRAPELLA ESCODINAIRE

23 ABR. 1981

Llibre del cens de la premsa local i comarcal. Cent anys de premsa sitgetana (1877-1977), i articles com «*Diaris catalans a Manresa 1901-1939*» dins de *Les fonts* del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Manresa, núm. 4, 1982 i l'«*Aproximació a la premsa de Manresa del S. XIX*», dins de la *Miscel·lània d'Estudis Bagencs* núm. 3 del Centre d'Estudis del Bages, 1985.

Cal aclarir que no incloem els diaris ni els seus suplementos, perquè creiem que la seva periodicitat, coneixement públic, nivell de circulació i funció social comporten una problemàtica diferent. Tanmateix, si que hem inclòs revistes, la funció social de les quals s'acosta potser a la dels diaris perquè creiem que, malgrat tot, tenen més elements en comú amb la resta de publicacions, encara que sigui només per la periodicitat més espaiada. Cal admetre, però, que la frontera no té uns límits gaire clars i que, en conseqüència, la divisió establerta és força arbitrària.

Per acabar, és evident que l'interès de l'anàlisi de les publicacions manresanes periòdiques durant el període 1977-1987 no rau només en el seu valor literari o lingüístic, sinó en la creença que són un instrument molt vàlid per copsar dife-

tuació qualitativament i en funció del públic al qual es dirigeixen.

La nostra anàlisi confirma la impressió inicial, tot presentant els resultats següents: gairebé un 80% corresponen al que hem anomenat publicacions socials, un 15% entren en el grup de les especialitzades i de recerca, i poc més del 5% es poden considerar d'informació local general. Donat el seu nombre tan reduït valdrà la pena que les anomenem, encara que només sigui per comprovar que molt poques són allò que esperàvem trobar sota el títol que les agrupa: **«Crònica de Manresa, Llamborda, Manre. SA, Petit Manresà, El Pou de la gallina i Publi-Man»**; ampliant la perspectiva, també podríem incloure aquí les que tot i venint d'una entitat molt concreta, intenten fer-se ressò de la informació més general, com ara **Paperot, Tot de tot o Xivarri**.

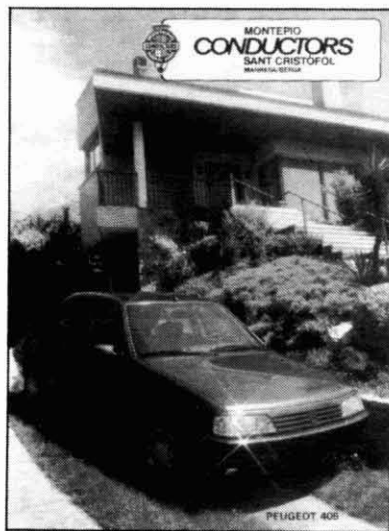
Es tracta, en els tres casos de «revistes» fetes per adolescents, amb una experiència i uns mitjans econòmics i humans molt limitats que impedeixen aconseguir-ne els objectius bàsics: fer-se ressò de totes les notícies i arribar al públic general. Estan fetes amb moltes ganes i il·lusió però, pels fets ja esmentats, els seus autors fan més un exercici de ciutadania activa que no d'informadors o periodistes.

Pel que fa a les primeres, **Petit Manresà** i **Publi-Man** són bàsicament publicitàries, i la seva curta durada indica que el projecte, probablement sorgit per imitació d'altres grans ciutats catalanes, no resultà viable. De les quatre que resten, **Llamborda**, feta per «amateurs» i amb uns canals de distribució prou fràgils, aconseguí nivells de qualitat més que acceptables; **Manre. SA** era destinada a un públic jove, amb espais dedicats a la música i a les tribus urbanes, per exemple; només **Crònica de Manresa** i **El Pou de la gallina** representen intents per arribar d'una manera seriosa i econòmicament viable al públic més general. La prime-

ra, de periodicitat setmanal, només es mantingué durant dos mesos (març-maig 1984), però sembla que la segona, mensual, es manté estable des del seu inici el 1987.

Pel que fa al 15% de publicacions especialitzades i de recerca, tot i que la majoria depenen fortament d'una entitat, no es limiten a ser-ne els vehicles de comunicació interna, sinó que tenen com a denominador comú el fet d'estar dedicades a un sol tema de tipus científic, professional, etc., que tracten en profunditat: història, agricultura, comerç, geologia, ciència, art, literatura, informació administrativa i altres. En aquests camps, sembla que destaquen per la seva qualitat i estabilitat **Dovella** i **Faig**, aquesta darrera d'àmbit català; les publicacions de caire científic són de circulació molt més restringida, però presenten en alguns casos, un bon nivell de qualitat. Podríem incloure també en aquest apartat els còmics

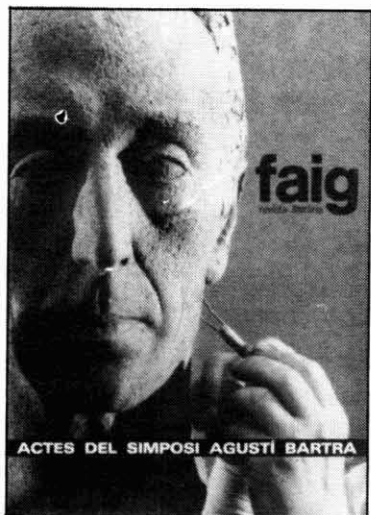
que han existit a la nostra ciutat, així com les publicacions marcades per una determinada orientació política, que acostumen a tractar temes socials i ciutadans, però des de la seva particular perspectiva; aquest darrer tipus, lògicament, és més abundant durant els anys 77-80. Cal remarcar per la seva originalitat la revista llibertària **Txani**, de la qual només ens consten dos números.

El 80% de publicacions que resten són les de tipus social, és a dir, les que informen sobre les activitats d'una entitat, i podríem distingir-ne tants grups com tipus d'entitats trobem a Manresa. Destaquen pel seu nombre els butlletins de les associacions de veïns, alguns dels quals s'acosten a les publicacions d'informació general gràcies a l'esforç per informar del que s'esdevé en el seu radi d'actuació, com **L'esquellot**, de l'AVV de la Plaça Catalunya i Barriada Saldes; igualment, els «fulls» de cada parròquia, de periodicitat setmanal, destaquen per la regularitat. Segons l'afecció que aglutina als components de cada entitat, alguns butlletins poden gairebé ésser considerats especialitzats, perquè, a més de comentar les activitats i projectes de l'entitat, inclouen articles de divulgació o aprofundiment del tema que constitueix l'eix central de l'entitat. En són bons exemples els butlletins de l'Agrupació Astronòmica del Bages, de l'Associació d'Amics del Ferrocarril o de la Fraternitat Franciscana Seglar, per citar només tres casos ben diferents.

QUI DIU QUÈ?

Malgrat que ja ha quedat esbossada la diversitat temàtica de les publicacions de la nostra ciutat, serà interessant analitzar una mica més en profunditat aquest aspecte, que caracteritza al mateix temps l'amplitud de camps de la cultura i la societat manresana.

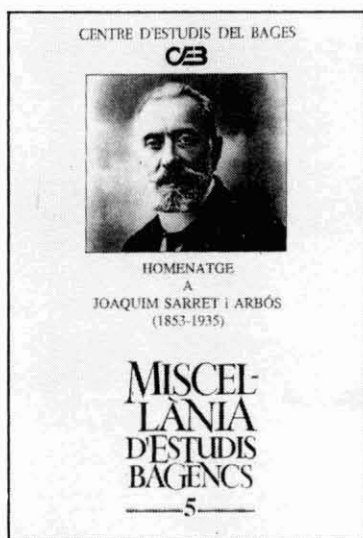
Una relació aproximada dels temes abordats presenta punts tan

diferents com els següents: problemàtica de barri, reflexions religioses, esport, infància i joventut, escola, política, activitats socials i culturals, d'esbarjo, assistencials i benèfiques, investigació, qüestions professionals, literatura, còmic... Quasi sempre aquests temes estan relacionats entre ells i, d'alguna manera, solen fer referència a la nostra ciutat. Tot i que establir grups es fa difícil per les connexions a què al·ludíem, hem arribat a la nostra classificació mirant de limitar-nos a dues perspectives interdependents: «qui parla» i «què diu». Aquesta segona és pròpiament la temàtica, però ve molt condicionada per la primera.

Així doncs, i en ordre decreixent de quantitat (la xifra entre parèntesi ens indicarà el nombre de publicacions de cada tipus), ens trobem davant de publicacions que s'originen dins de les escoles, creades per algun dels seus estaments: associació de pares, alumnes o direcció, tant en escoles de nivells reglats d'ensenyament com de música o idiomes (21); d'entitats consagrades a un «hobby» o afecció de caràcter més o menys cultural, com l'astronomia, la dansa i el folklore, l'art romànic, els ferrocarrils, els bolets, el cinema, el cant coral, els escacs i l'excursionisme, i el tabac o la fotografia (20); algunes que sorgeixen per interessos de grups professionals o d'empreses, com mestres, pagesos, bancs, hospitals, el sector d'assegurances o alguns col·legis oficials (17); altres que re-

flecteixen els problemes i activitats dels barris, sovint amb especial menció a les seves festes (16); certes publicacions són el vehicle d'expressió de grups que tenen en comú el caire reivindicatiu, amb temàtiques com els problemes de la dona, l'ecologia, el pacifisme, el sindicalisme, els moviments socials o els partits polítics (14); en trobem també de dedicades a algun tema científic o literari, arqueologia, història o geologia, amb voluntat de recerca i investigació (12), algunes a l'empar de la Universitat; algunes són portaveus de clubs esportius (11) o de grups religiosos, sobretot parròquies (11); altres vénen d'entitats dedicades a la joventut o a la

infància, o en alguns casos els nois no només són destinataris sinó també autors de la publicació (9), tot i que a aquesta xifra podríem afegir-hi les revistes redactades íntegrament pels alumnes de les escoles; les revistes d'informació local general, incloent-hi les publicades per l'Ajuntament i les de tipus publicitari constitueixen un altre grup (9); un reduït nombre ve d'entitats benèfiques o assistencials (6); finalment, ens consta l'existència de dos còmics a la nostra ciutat, **Agdos** i **El papel de la merienda**, i tenim notícies d'un tercer, **Frio**.

I COM HO DIUEN?

Comentarem sota aquest títol aquells aspectes que, sense estar relacionats amb el contingut de la publicació, són significatius i afecten el resultat final.

En primer lloc, ens ocuparem de la llengua utilitzada, fet que ens pot ajudar a valorar el grau de normalitat aconseguit per la llengua catalana enfront de la castellana.

Malgrat que les estadístiques són en aquest cas encara menys fiables, podem comptar que al voltant d'un 50% de les publicacions són redactades íntegrament en català i entre un 5 i un 10% ho són del tot en castellà, en entitats de barris amb majoria d'immigrants (**La font**, butlletí del Club de Futbol P. I. Puig), de tipus professional (**Circular** de la Gestoria Arderiu, editada a Madrid) o bé amb lectors a tot l'Estat (**Canti**). Quina és doncs la situació del 40% - 45% que resta? Es tracta de tots aquells butlletins i revistes que es troben en qualsevol punt intermig, des del bilingüisme més pur fins a una evolució que sol portar de l'ús exclusiu del castellà (fet molt general a principis del període que comentem, 1977; per exemple en el butlletí de la Creu Roja) a la utilització majoritària del català encara que podem trobar alguns casos inversos, normalment en butlletins informatius d'entitats, que depenen de la voluntat de les diferents juntes directives

i/o de l'encarregat de redacció, ja que molt poques vegades són conseqüència d'una decisió explícita. Trobem casos d'ús simbòlic del català a la portada i contingut en castellà i algun en la situació contrària. Pel que fa al grau de correcció del català emprat, segueix un procés de millora al llarg dels anys, gràcies al coneixement creixent de la normativa ortogràfica, encara que la sintaxi i l'expressió solen ser menys acurades. Amb tot, trobem exemples de llengua força deficient en alguns butlletins com *El saltiró*, que manifesten poca preocupació per aquest aspecte.

Qüestions com la presentació externa i les característiques tipogràfiques i d'impressió són importants perquè ens mostren un interès per l'augment de qualitat, alhora que reflecteixen els sistemes de reproducció més emprats per les empreses de la nostra ciutat. Pel nombre de publicacions que imprimeixen destaca Copi-gràfic (abans Copisteria del Bages), però cal també considerar Sarrió (sobretot en els primers anys), INOM (abans Impremta Perramon), etc. malgrat que no es poden donar dades concretes perquè moltes vegades aquestes no figuren en les publicacions. Fins l'any 1980 abunden les realitzades simplement per fotocòpies, de tipus més «subversiu» pel que fa al contingut, amb una qualitat de reproducció molt baixa; aquest fet s'explica per la necessitat imperiosa d'expressió de molts petits grups sense recursos econòmics. És la conseqüència clara del buit de l'època anterior, que calia omplir fos com fos, i com més ràpid millor. D'altra banda, un baix nivell de qualitat sol ésser la constant dels grups més inestables i sense organització interna, especialment el dels joves.

Pel que fa al sistema d'unió dels fulls i al format, sembla que en els primers anys hi ha una tendèn-

LLISTA PER ENTITATS

«Agdos»

Agrupació Astronòmica de Manresa

Agrupació Cultural del Bages «Aires de Catalunya»

Agrupació de joves contra l'atur

Agrupació de veïns barriada Mion-Puigberenguer

Agrupament escolta Antoni Gaudí «Ressò»

Ajuntament de Manresa, «Cartellera municipal»

«Cultura»

«La plaça»

Amics de l'Art Romànic del Bages

Amics de la història i l'arqueologia, «Aplec de treballs»

Ampans

Aplec de mestres del Bages, «El Confidencial»

«Tombarella»

Arxiu històric «Bibliografia històrica manresana»

Associació d'Amics del Ferrocarril (ASAFER)

Associació Catòlica de Pares, Col·legi Ave Maria

Associació de dones

Associació manresana de boletaires «El Rovelló», «El bolet»

Associació de monitors del Bages (AMEB) «Eina del monitor»

Associació de pares d'alumnes del Col·legi Santa Rosa de Lima

Associació de pares d'alumnes de l'Institut Lluís de Peguera

Associació de personal de la Caixa de Manresa, «Deix»

«Notícies»

Associació de veïns de la Balconada «La voz de la Balconada»

Associació de veïns Barri Antic «El barri antic»

Associació de veïns Bda. Cots, el Guix i Pujada Roja

«La nostra veu»

Associació de veïns Bda. Salde i Plaça Catalunya

«L'esquellot»

Associació de veïns Cra. de Santpedor «Full informatiu»

«La veu»

Associació de veïns la Font dels Capellans «La font»

Associació de veïns Passeig i rodalies

Associació de veïns Poble Nou

Associació de veïns Sda. Família «El totxet»

«El totxo»

Associació de veïns de Vallldaura «La veu»

Associació de veïns Vic-Remei

Banca catalana «Butlletí d'informació agrària»

BLOC

«Boletín de información de comercio exterior»

Càritas Manresa

Casa del Sord-Mut de Manresa

Casal d'avis de Manresa

Centre d'Estudis del Bages, «Circular»

«Miscel·lània d'Estudis Bagenes»

Centre d'estudis geològics Valentí Masachs, «Cantil»,

rev. de geologia «Xaragall»

Centre Excursionista de la Comarca del Bages, «Circular»

Centre Excursionista de Montserrat «Portaveu»

Centre Hospitalari de Manresa

Cine-Club Manresa

Club Atlètic Manresa

Club balonmano Manresa

Club de futbol P. I. Puig

Club gimnàstic Manresa «La veu del Nàstic»

Club Handbol Manresa «Handbol»

Club Natació Manresa

Colla sardanista Dintre el bosc «El saltiró»

Col·lectiu ecologista l'Alzina «Fulls d'alzina»

Col·legi de doctors i il·lencians «Les arrels»

«Les fonts», quaderns de recerca i divulgació.

Col·legi oficial d'Agents Comerciants de Manresa

Col·legi Paidós

Col·legi La Salle, «Paperot»

«La Salle», portaveu del col·legi i l'associació de pares

«Tot de tot»

Col·legi Sant Francesc, «Des de dintre»

Comissió Divina Pastora «Mirador»

Comissions Obreres de Manresa i Comarca

Confederació Nacional de Treballadors del Bages

Conservatori Municipal de Música «La corxera tafanera»

Convergència Democràtica de Catalunya

Coordinadora d'Activitats Infantils

Coordinadora del Bages per la Pau i el Desarmament, «Narinant...?»

Coral Ariadna

«Crònica de Manresa»

Cruz Roja Española, Asamble Local de Manresa

«Dovella», revista cultural de la Catalunya Central

Escacs Catalònia Club

Escola Flama «Xerriol»

Escola Jovial «Ara i aquí»

«Rosa dels vents»

Escola Municipal d'Arts i Oficis

Estanc Escodines «Cendra»

EUROFER - veure «Associació d'amics del ferrocarril»

«Faig», revista de creació literària

Film Club Manresa

Filmoteca de la Generalitat de Catalunya (Manresa)

Forces Hidroelèctriques del Segre «Olina»

Foto Art Manresa

Fraternitat Cristiana de Malalts, «Endavant»

Fraternitat Franciscana Seglar, «Acció Franciscana»

Gestoria Arderiu, «Circular informativa»

Gestoria Torrentsgenerós-Puigdellívol/Arderiu, «Boletín de inf. adm.»

GIMBE

Iglesia Evangélica Bautista de Manresa «Antena»

Il·lustre col·legi d'advocats de Manresa

Institució Catalana d'Història Natural, grup autònom de Manresa «Acta»

Institut Français «Bulletin»

Institut Lluís de Peguera, revista de creació «Aura»

«Espurna»

Institut Pius Font i Quer, revista literària «Albada»

grup de recerca minera «Diaclasi»

«El full del dimecres»

Institut Politècnic «El full de color»

«Nosaltres»

«Llamborda»

MAN, Manresa Esquí Club

«Manre. SA», revista jove

Manresa Esportiu Bàsquet

Montepio de Conductors

Moviment de Defensa de la Terra (MDT) «Espetec»

Moviment Juvénor de Crist Rei, «Xivarri»

«El musical»

Obra d'Exercicis Parroquials «Amunt Germans»

Obra Sardanista «Nou Estel»

Orfeó manresà «Hores d'art»

«Cròniques»

«El papel de la merienda»

Parròquia de Crist Rei

Parròquies de Crist Rei i Vallldaura

Parròquia de la Mare de Déu de la Mercè

Parròquia Sant Pere Apòstol

Parròquia Santa Maria de Montserrat

Parròquia Sta. Maria de la Salut de Viladordis

Parròquia de Sta. Maria de Vallldaura «Vallldaura»

Parròquia de la Seu «PAX»

Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN) «Manifest»

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) «Martell»

«PSUC informa»

Partit dels Socialistes de Catalunya «Al carrer»

Penya ciclista Bonavista

«Petit manresà»

«El Pou de la gallina»

«Publi-Man»

«Punt de Mira»

«Quaderns de Taller»

Revitec «Revitec»

«Limpieza informe»

Rialles, circular informativa

Secretariat d'entitats

Sots-demarcació Manresa dels Minyons Escoltes i Guies S. Jordi «El sac»

Tabola

«Txani», revista llibertària del Bages

UBIC

Unió Ciclista del Bages

Unió de sindicats de Comissions Obreres del Bages

Xàldiga

53

cia a la mida de fol i a enganxar les pàgines; vist el mal resultat d'aquest sistema, de molt poca durada, se substitueix ràpidament pel grapat, i les mides es diversifiquen, al mateix temps que s'observa una millora notable de la qualitat d'impressió, la reproducció de fotos i l'ús de tintes de colors. En l'última època, la majoria de butlletins són de mida quartilla, plegats i grapats, i amb tapa més gruixuda. Algunes entitats molt estables es caracteritzen per mantenir sempre el mateix tipus d'impressió i format en els seus butlletins, com és ara el cas de Foto Art Manresa o de les Forces Hidroelèctriques del Segre (amb *Oliana* des de 1958), encara que aquest fet no sigui, ni de bon tros, freqüent.

Quant a la durada general de les publicacions manresanes, a més d'aquelles de les quals només ens consta l'existència d'un número o dos (com *Albada* o *Diaclasi*), prop d'un 50% no arriba als tres anys de vida, cosa que ens indica la manca d'estabilitat dels projectes que les posen en marxa (hem d'incloure en aquest grup les d'informació local general i les d'investigació i recerca), mentre que la resta són majoritàriament de tipus social i pertanyen a entitats molt consolidades. Destaquem en aquest sentit *PAX*, butlletí de la Parròquia de la Seu fidel a la seva cita setmanal sense interrupció des

de 1942, i les *Cròniques* de l'Orfeó Manresà que, malgrat diversos canvis i interrupcions, existeixen des de 1901.

Tanmateix, la quantitat de publicacions existents abans de 1977 no ultrapassava la vintena; des de llavors i fins ara, es constata cada any la creació d'entre 5 i 10 nous intents, fet que indica un clar creixement. En l'actualitat, tenint en compte la inestabilitat ja mencionada, comprovem que són entre 40 i 50 les que encara existeixen, després d'algunes desaparicions periòdiques, que tenen entre 1983 i 1985 el moment més crític.

La periodicitat més abundant en les nostres publicacions és força espaiada, de mensual a semestral, i en alguns casos anual; en trobem molt poques amb una periodicitat més sovintejada (probablement per manca de possibilitats de redacció i perquè l'àmbit informatiu no necessita un seguiment tan constant), i totes han tingut poca durada, ja que fer aparèixer una revista o butlletí amb periodicitat setmanal o quinzenal demana un esforç considerable. Pel que fa a la resta, observem que els canvis de periodicitat són molt freqüents entre l'aparició cada mes fins a cada semestre, depenent de les possibilitats de redacció i de voluntaris, de l'interès de la directiva (en el cas de les publicacions socials) o, fins i tot, de l'abundància informativa o de la disposició d'articles de recerca (per a aquelles publicacions especialitzades).

Finalment, ens cal assenyalar que ens manquen les dades més bàsiques que ens permetrien comentar aspectes tan interessants com el del tiratge o el sistema de finançament. Per tant, només podem aventurar algunes hipòtesis basades en suposicions pròpies. Pel que fa al tiratge, només el coneixem en un percentatge reduït de publicacions, que coincideixen a ser les més difoses i consolidades. Destaca aquí el cas del butlletí del Montepio de Conductors, que es manté des de 1948 amb una perio-

dicat entre mensual i semestral i amb informació molt diversa referent al món de l'automòbil; aquest butlletí té una tirada actual de 27.500 exemplars, corresponent al nombre de socis de l'entitat (als quals es distribueix de forma gratuïta), fet que el situa molt per damunt de qualsevol altre; és també un exemple clar de la bilingualització a què al·ludíem abans, i ara apareixen una majoria d'articles en català. Creiem que la resta de publicacions se situen entre 500 i 3.000 exemplars; en el cas de les anomenades «socials» depenen estrictament del nombre de socis de l'entitat i, si l'àmbit és molt reduït, poden arribar a tenir encara una difusió més restringida. La tirada sol augmentar en les publicacions professionals, com és el cas del *Butlletí d'informació agrària* de Banca Catalana que es distribueix a més pertot el Principat. Pel que fa a les revistes d'informació local, amb un major nombre de lectors potencials a causa de la seva temàtica oberta a diferents interessos, sorprèn comprovar que tenen una difusió molt inferior a la que s'esperaria i se situen (*El Pou de la gallina*) en uns 1.400 exemplars.

Els sistemes de finançament es divideixen en dos tipus bàsics; els que se sostenen en els fons econòmics de l'entitat editora i els que esperen la contribució econòmica del comprador. En el primer cas, la distribució sol ser gratuïta i arriba d'una manera o altra al domicili dels socis; a més, la publicació

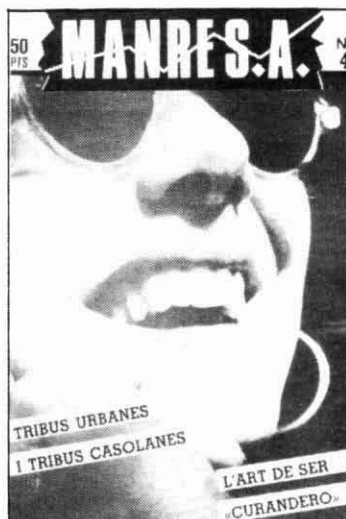

no constitueix l'eix principal de la vida de l'entitat, sinó només un complement informatiu; com és lògic, l'estabilitat d'aquestes publicacions està en funció de les característiques de l'entitat, però es pot assegurar que acostumen a tenir una vida més llarga que les que depenen de la voluntat canviant del públic comprador i que, en les situacions més extremes, han escollit aquest camí per manca de recursos econòmics i no pas per pròpia voluntat. A més, si no tenen les característiques legals que les qualifiquen com a «revistes», no poden arribar als quioscs, i la distribució passa a dependre dels voluntaris, amb la qual cosa és difícil marcar-se els objectius més ambiciosos que permetrien arribar a un públic més ampli.

PANORAMA GENERAL

Si volem avaluar la situació de les publicacions a Manresa durant els últims deu anys, caldrà de bon principi desconfiar de les estadístiques que ens poden fer arribar a conclusions errònies d'una abundància certa, però més aparent. L'objectiu últim seria, és clar, valorar els hàbits culturals i de lectura dels nostres conciutadans, però queda fora del nostre abast perquè és impossible calcular quantes de les publicacions rebudes (moltes d'elles pel simple fet d'ésser membre d'una entitat) són efectivament llegides. En tot cas és significatiu l'escàs tiratge de les publicacions que cal comprar, és a dir, que suposen una despesa i, per tant, un interès.

Per altra banda, es pot intentar conèixer la situació de les entitats de tots els tipus, la vitalitat de l'associacionisme, en definitiva. A partir dels butlletins que hom edita comprovem almenys dos fets: un d'ells ens indica que només aconsegueixen una certa continuïtat les publicacions d'entitats amb interessos econòmics al darrera o bé amb una estabilitat molt consolidada (amb capacitat de «recanvi» perso-

nal) que no depèn del voluntarisme ni de l'interès d'algú en concret, encara que tots coneixem exemples en què l'esforç d'una sola persona ha arribat a fer miracles com el de tirar endavant una revista durant anys; quan són aquests factors els que fan rutilar el butlletí podem estar segurs que la seva existència està amenaçada, perquè ningú no és etern en els seus interessos ni inatacable pel cansament. El segon fet ens confirma aquesta dada i es refereix al nombre d'interrupcions, de canvis de nom o de format que pateixen molts butlletins i que només en certs casos pretenen un augment de qualitat: en els altres ens indiquen simplement problemes de continuïtat.

Sembla, però, que en els últims anys està canviant la tendència a llençar-se a publicar periòdicament sense fer cap projecte de futur, i es tenen més en compte les possibilitats econòmiques i els lectors als quals cal arribar, encara que no s'aconsegueixin evitar els fracassos. Per altra banda, aquesta petita disminució podria indicar una reducció de la vida associativa i comunitària, un cop passats els primers anys de gran augment després de 1975. De totes maneres, no es redueix el nombre absolut de publicacions, sinó que en canvia l'orientació: si abans dominaven les de temàtiques socials, ara es creen nous butlletins de grups esportius o dedicats a un «hobby», ja que, tot i els canvis tecnològics, la comunicació formal entre els socis d'una entitat acostuma a passar per un

paper. Som encara plenament dins el camp de la cultura escrita.

Pel que fa a les publicacions com a eina de normalització del català, dues breus notes ens han de donar llum sobre la situació actual. Per una banda, si les localitzéssim per barris, i tal com ja hem dit, notaríem força disminució tan quantitativament com en l'ús del català en els barris amb majoria immigrada. Per l'altra, la pràctica inexistència de publicacions d'interès general i properes als gustos d'àmplies capes de població, fa encara més difícil l'acostament cap al català escrit.

La qüestió de la temàtica ens porta a comparar la situació en altres èpoques (principis de segle) o àmbits més amplis (Catalunya, Barcelona). En aquest sentit, apareixen buits clars en revistes de tipus popular, encara que hi hagi una bona cobertura en les especialitzades i de recerca. Manquen publicacions generals clarament polítiques, d'esport, infantils, d'entreteniments, artístics, musicals, o fins i tot gastronòmiques. I manquen també revistes satíriques (polítiques o no) i d'humor, que havien gaudit de molt èxit en moments anteriors, encara que aquest aspecte es tendeix a solucionar incorporant una secció humorística i de «safareig» a les últimes pàgines de moltes publicacions actuals, o mantenint un to irònic en alguns articles.

Tot plegat ens fa pensar que som ben lluny del sistema informatiu local complet del que parla Jaume Guillaumet en l'obra citada i que, malgrat que la informació escrita tendeix a reduir-se en àmbits més grans, cal potenciar-la a nivell local, perquè és també una manera de potenciar l'activitat associativa i la cultura de la nostra ciutat.

EULÀLIA TORRAS i OLIVERAS

Llicenciada en Filologia Catalana